

Sammenfattende oversikt.

Ved myrinventeringen i Nærøy i 1959, ble det i alt registrert og undersøkt ca. 6.500 dekar myr. Dette myrarealet utgjør ca. 4,9 % av herredets landareal. Inndeling av myrene etter myrtype viser bl. a. at grasrike kvitmose- og/eller gråmosemyrer utgjør ca. 65 % og grasmyr av myrull-bjønnskjegtypen ca. 25 % av det samlede myrarealet (jfr. tabell 1).

Under markarbeidet ble hvert enkelt myrområde bl. a. vurdert som dyrkingsmyr etter en skala med yttergrenser: «Meget god dyrkingsmyr», D 1, og «Dårlig dyrkingsmyr», D 5.

Ved myrinventeringen er i alt ca. 530 dekar karakterisert som gode og noenlunde gode dyrkingsmyrer (D 2 og D 3), ca. 1.840 dekar som noenlunde gode til mindre gode dyrkingsmyrer (D 3—4), og ca. 1.830 dekar som mindre gode dyrkingsmyrer (D 4). Resten av myrene, tilsammen ca. 2.300 dekar, er gitt dyrkingsverd dårligere enn D 4.

I statistikken over dyrkbart, udyrket areal i jordbrukstelingen av 1949, er det anført at Nærøy har 4.261 dekar myr skikket for fulldyrking. Dette tilsvarer med andre ord meget nær det myrareal som i denne undersøkelsen er gitt dyrkingsverd D 4 eller bedre (ca. 4.200 dekar). Ifølge jordbrukstelingen av 1959 har Nærøy 8.080 dekar udyrket mark skikket for fulldyrking. Det er ved denne siste tellingen ikke skilt mellom fastmark og myr. Det tilsvarende areal ved jordbrukstelingen i 1949 var 8.418 dekar.

Resultatene av myrinventeringen i Nærøy viser at herredet har gode muligheter for å utvide arealet av dyrka jord ved myr dyrking.

BRENTORVPRODUKSJONEN I 1960.

Av direktør Aasulv Løddesøl.

Den totale produksjon av brenntorv i inneværende år utgjør ifølge den utarbeidede statistikk tilsammen 601.500 m³.

Statistikken bygger — som i tidligere år — vesentlig på skjønnsmessige oppgaver som er innhentet gjennom de brenntorvproduserende fylkers og/eller herreders forsyningsnemnder. For Finnmark fylkes vedkommende, hvor den alt overveiende brenntorvproduksjon foregår på Statens grunn, er oppgavene innhentet gjennom fylkets torvmester, herr A k s e l S t o c k, assistert av herredenes torvtilsynsmenn, hvorav det i 1960 har fungert i alt 59.

Det er i 1960 produsert brenntorv i 10 av landets fylker, nemlig i alle fylkene fra og med Vest-Agder i sør til og med Finnmark i nord. I tabell I er gitt en fylkesvis oversikt over størrelsen av brenntorvproduksjonen i de enkelte fylker. Som man vil se, varierer produksjonen ganske meget fra fylke til fylke, nemlig fra ca. 200 m³ i Vest-

Agder og Sogn og Fjordane til ca. 237.500 m³ i Nordland. Hele torvbrenselproduksjonen siste år består av stikkertorv. Det er i det hele ikke produsert maskinbehandlet torvbrensel i 1960, hverken for privat bruk eller for salg. Det var nemlig ikke mulig for produsenter av maskintorv eller torvbriketter, hvorav det fremdeles finnes noen ganske få anlegg som uten større forhåndsarbeider kunne ha satt produksjon i gang, å skaffe så pass store og bindende salgskontrakter at det ville ha lønnet seg å produsere torv. Det er først og fremst i Østfold fylke at slike anlegg finnes.

Sammenlikner vi størrelsen av årets brenntorvproduksjon med fjorårets, er det en tilbakegang på 15,6 %, alle fylker sett under ett. Vi skal se litt på hvordan produksjonstallene stiller seg for de enkelte fylker.

Vest-Agder fylke: Som allerede nevnt foran er det her produsert ca. 200 m³ stikkertorv fordelt på et par herreder. I et herred som Lista f. eks., hvor det i tidligere år ble produsert forholdsvis meget brenntorv på den ca. 2.500 dekar store Hellemyra, er brenntorvdriften nå helt innstilt.

Rogaland fylke: I inneværende år har det vært produsert ca. 15.000 m³ brenntorv i alt her fordelt på 10 av fylkets herreder. Dette betegner en tilbakegang på ca. 5.400 m³ sammenliknet med foregående år. Det er overgang til bruk av elektrisk kraft som oppgis som den viktigste årsak til reduksjonen av brenntorvproduksjonen, men også mangel på arbeidskraft har spilt inn i omlag halvparten av de torvproduserende herreder.

Hordaland fylke: Størrelsen av brenntorvproduksjonen her er oppgitt til ca. 9.100 m³ i 1960. Dette er en tilbakegang på ca. 2.600 m³ sammenliknet med produksjonsresultatet i 1959. Det er i alt 13 kommuner som fremdeles produserer brenntorv i Hordaland, men i mange av disse er produksjonen minimal. Også her er det elektrisiteten som i stor utstrekning har erstattet brenntorva, og i enkelte tilfelle oppgis også ved fra egen skog, sammen med annet brensel (kull og koks), som en medvirkende årsak.

Sogn og Fjordane fylke: Som det ble redegjort for i fjorårets melding om brenntorvproduksjonen i 1959, har ca. 98 % av befolkningen i fylket fått elektrisk kraft, derved er produksjonen av brenntorv praktisk talt innstilt i dette fylket. Fylkesforsyningsnemnda anslår produksjonen i 1960 til ca. 200 m³, det samme kvantum som forrige år.

Møre og Romsdal fylke: Størrelsen av årets brenntorvproduksjon er oppgitt til ca. 34.650 m³ eller ca. 2.450 m³ mindre enn i 1959. Det er i alt 18 herreder som oppgis å ha produsert brenntorv i år, regnet etter den gamle kommuneinndelingen. Elektrisk kraft har også i dette fylket erstattet meget torvbrensel, ifølge de innkomne herredsvise oppgaver. Et enkelt herred oppgir større brenntorvproduksjon i år enn i fjor da man fryktet for kraftrasjonering, men som

nevnt er det likevel en tilbakegang i produksjonen av torvbrensel i fylket som helhet.

Sør-Trøndelag fylke: Dette er det eneste av de fylker hvor brenntorvproduksjonen spiller noen større rolle, at produksjonen har holdt seg på samme nivå som i 1959, nemlig ca. 159.250 m³. En medvirkende årsak til dette kan være at man p. gr. a. den tørre sommer i Sør-Trøndelag også her har fryktet kraftrasjonering i vinter.

Nord-Trøndelag fylke: Her er den samlede brenntorvproduksjonen i år anslått til ca. 25.300 m³, det er ca. 3.600 m³ mindre enn i 1959. Også i dette fylket går elektrisitetsutbyggingen fremover år for år, og dette er sikkert den viktigste årsak til tilbakegangen i fylkets brenntorvproduksjon.

Nordland fylke: Som i tidligere år er det Nordland fylke som topper brenntorvstatistikken også i år, produksjonen anslås til 237.500 m³ i 1960. Dette tall betegner likevel en betydelig tilbakegang i forhold til fjorårets produksjon, nemlig hele 66.500 m³. Det er særlig på Helgeland at brenntorvproduksjonen er gått sterkt tilbake. Det er bl. a. i denne delen av fylket at det tidligere har foregått atskillig jordødeleggende brenntorvdrift gjennom en årrekke, da myrene her ofte er grunne og ligger direkte på berg uten lag av mineraljord mellom torvlagene og berggrunnen. En reduksjon av brenntorvproduksjonen her er derfor bare ønskelig. I vår korrespondanse med fylkesforsyningsnemnda nevnes dessuten «at det beredskapsmessig er av interesse å spare torvfelter til eventuelle kriseperioder hvor en er mer eller mindre avhengig av selvprodusert brensel». Dette er et resonnement som vi er helt ut enige i.

Det bør også for dette fylkets vedkommende nevnes at praktisk talt hele fylket nå er forsynt med elektrisk kraft.

Troms fylke: Størrelsen av brenntorvproduksjonen anslås her til ca. 83.500 m³, det er ca. 16.700 m³ mindre enn i 1959. Dette er en tilbakegang som noenlunde tilsvarer den som har funnet sted i begge nabofylkene.

Finnmark fylke: Torvmester Stock oppgir brenntorvproduksjonen på Statens grunn til ca. 34.800 m³ og på privat grunn til 2.000 m³, altså tilsammen 36.800 m³ i 1960. Dette er ca. 8.050 m³ mindre enn i 1959. Verdien av denne torvmengden regner herr Stock til vel 400.000 kroner, dvs. ca. 11,— kroner pr. m³. Dette er jo en meget rimelig pris sett på bakgrunn av de priser på fast brensel som gjelder for tiden.

Som en alminnelig regel kan vi si at all brenntorv i år er av god kvalitet, da værforholdene overveiende har vært meget gunstige i alle fylker hvor det har foregått torvstikking av betydning. Ikke minst gjelder dette for fylkene i Nord-Norge og for Trøndelagfylkenes vedkommende.

Tabell 1. Fylkesvise oppgaver over brenntorvproduksjonen i 1960.

Fylke	Beregnet „normal“ brenntorvproduksjon før siste krig		Brenntorvproduksjon i 1959		Brenntorvproduksjon i 1960	
	I alt m ³	Herav maskintorv m ³	I alt m ³	Herav maskintorv m ³	I alt m ³	I forhold til fjorårets produksjon m ³
1	2	3	4	5	6	7
Østfold	—	—	6.000	6.000	—	÷ 6.000
Akershus	—	—	—	—	—	—
Hedmark	18.000	18.000	—	—	—	—
Oppland	1.500	1.200	—	—	—	—
Buskerud	500	400	—	—	—	—
Vestfold	—	—	—	—	—	—
Telemark	—	—	—	—	—	—
Aust-Agder	—	—	—	—	—	—
Vest-Agder	2.000	—	200	—	200	—
Rogaland	150.000	1.000	20.400	—	15.000	÷ 5.400
Hordaland	130.000	—	11.700	—	9.100	÷ 2.600
Sogn og Fjordane	50.000	—	200	—	200	—
Møre og Romsdal	165.000	—	37.100	—	34.650	÷ 2.450
Sør-Trøndelag	245.000	—	159.250	—	159.250	—
Nord-Trøndelag	55.000	—	28.900	—	25.300	÷ 3.600
Nordland	380.000	—	304.000	400	287.500	÷ 66.500
Troms	167.000	—	100.200	—	83.500	÷ 16.700
Finmark	97.700	—	44.850	—	36.800	÷ 8.050
I alt for riket	1.461.700	20.600	712.800	6.400	601.500	÷ 111.300

Ser vi på årets produksjonsresultat ut fra de oppgaver som foreligger over størrelsen av produksjonen i såkalte «normale» år før siste krig, blir resultatet at siste års brenntorvproduksjon utgjør ca. 41 % av et «normalårs». Dette kan synes lite — og nedslående —, men i realiteten er det ikke så slemmt som det ser ut til. Vi må huske på at det tidligere foregikk en utstrakt jordødeleggelse på mark som kunne ha vært brukt til andre formål, eksempelvis til dyrking, kulturbeiter og/eller skogreising. Ifølge de oppgaver som «Jordvernkomiteén» innhentet i årene like før og under siste krig, var det da ødelagt eller sterkt forringet et samlet areal av vel 55.000 dekar. Den årlige jordødeleggelse p. gr. a. urasjonell brenntorvdrift ble samtidig anslått til ca. 1030 dekar.*) Det er denne jordødeleggelsen som nå — stort sett — er stoppet, bl. a. som et resultat av redusert brenntorvproduksjon. M. a. o. en utvikling som vi har all grunn til å glede oss over.

Resultatet av årets brenntorvproduksjon, ca. 600.000 m³ stikk-torv, representerer i brennverdi, sammenliknet med ved, rundt regnet 240.000 favner skogsved. I denne forbindelse kan nevnes at det pr. 15. august i år, var hugget ca. 214.000 favner «brenneved» for salg, ifølge skogdirektoratets hogstopp-gaver for inneværende brennsesong.

Sammenlikner vi med kull, kommer vi til at årets brenntorvproduksjon tilsvarer ca. 75.000 kulltonn i brennverdi. M. a. o. utgjør brenntorva et ikke ubetydelig bidrag til brenselforsyningen i bygder hvor fast brensel er en mangelvare, og hvor annet fast brensel blir relativt dyrt i innkjøp p. gr. a. lang transport og store frakt-utgifter.

Når det gjelder verdien i penger av årets brenntorvproduksjon, så vil den summen man kommer frem til, være sterkt avhengig av hva slags sammenlikningsgrunnlag man bruker. Hvis vi, i likhet med hva torvmester Stock har gjort for Finnmark fylke, regner ca. kr. 11,— pr. m³ brenntorv, kommer vi for hele landet til et beløp av ca. 6,6 mill. kroner. Benytter vi derimot prisen på kull levert i norsk havn som grunnlag, og som for tiden er ca. kr. 100,— pr. tonn, blir torvverdien ca. 7,5 mill. kroner, pluss et betydelig tillegg i omsetningsomkostninger og dessuten frakt til forbruksstedene. Det kan her nevnes at utsalgsprisen for kull fra kullhandlere i Oslo for tiden er kr. 173,75 og for cinders kr. 247,75 pr. tonn. Brukes denne kullprisen, til sammenlikning, kommer vi til ca. 13 mill. kroner, pluss fraktkostninger.

Vi kan også foreta en verdisammenlikning av brenntorva med ved, som nå noteres til en pris av kr. 86,— pr. favn bar ved opp-

*) Jfr. Innstilling nr. 10 fra «Komiteén for myr- og jordvern i kystbygdene», oppnevnt av Landbruksdepartementet 25. juni 1936. Oslo 1946.

lastet nærmeste jernbanestasjon eller dampskipsstoppested. Da får vi rundt regnet 20 mill. kroner, som altså skulle tilsvare verdien av den brenntorva som er produsert i år. Men også i dette tilfelle vil det bli et tillegg for frakt til forbruksstedene.

Hvilket alternativ man enn velger å legge til grunn for beregning av verdien av brenntorvproduksjonen, så er det et faktum som man ikke må overse, nemlig at denne produksjon sparer torvprodusentene for store kontantutlegg. Også beredskapsmessig og valutamessig spiller brenntorvproduksjonen en ikke ubetydelig rolle, noe som vi imidlertid ikke skal utdype nærmere her.

Problemet er — og blir — å søke opprettholdt en viss produksjon av brenntorv, som først og fremst kan tjene dagens behov, og som dessuten kan tjene som grunnstamme for utvidet produksjon i en akutt krisesituasjon. Det er da viktig at denne utvidede brenntorvproduksjon søkes gjennomført på en måte som ikke medfører ødeleggelse av selve jordsmonnet for senere utnyttelse til andre formål.

Oslo, den 4. november 1960.

KJEMISKE JORDANALYSER. EN ORIENTERING.

Forsøksleder Gunnar Semb ved Statens jordundersøkelse og professor M. Ødelien ved Institutt for jordkultur, Norges Landbrukshøgskole, har gjennom Landbrukets opplysningstjeneste gitt nedenstående orientering om jordanalyseres verdi — og begrensning — ved rettleiing for gjødsling.

Instituttene får mange spørsmål som viser at det er stor interesse for kjemiske jordanalyser både blant praktiske jordbrukere og hagebrukere, og blant landbrukstjenestemenn. Det gjelder både analyser til rettleiing for gjødsling med fosfor og kalium, med magnesium og mikronæringsstoffer og likeså om behovet for kalking. Da det ikke sjelden ser ut til å herske en del uklarhet om den rettleiing det f. t. er mulig å gi på grunnlag av slike analyser, kan kanskje en kort orientering være på sin plass:

Kjemiske jordanalyser til rettleiing om gjødsling med fosfor og kalium blir nå utført i ganske stort antall her i landet. Resultatene fra forskjellige analysemetoder har vært jamført med utslagene i et betydelig antall markforsøk. En slik jamføring er nødvendig både for å finne ut om en analysemetode er brukbar, og for å kunne vurdere analysetallene, og dermed for den rettleiing en kan gi på grunnlag av analysene. Dette gjelder alle kjemiske jordanalyser som tar sikte